

Servicecenter: Finsk modell tar form

Mer nytänkande på arbetsmarknaden krävs för att försöket att få in fler långtidsarbetslösa ska lyckas i Finland, där de svåraste klienterna slussas till särskilda servicecenter.

- Den största utmaningen är att se till att det växer fram en grupp arbetsgivare som kan anställa personer vars arbetsförmåga inte är hundra procent, säger platsdirektör Ilkka Haahtela som förestår servicecentret vid Helsingfors arbetskraftsbyrå.

Erfarenheterna av att på ett integrerat sätt ta hand om personer som är svåra att sysselsätta har växt de senaste åren, sedan Finland år 2002 inledde ett pilotförsök med så kallade servicecenter för arbetskraft. På engelska heter de Labour Force Service Centre, LAFOS. Försöket föll väl ut och blev permanent 2004. Det innebär ett möte mellan välfärdspolitik och arbetsmarknadspolitik: arbetskraftsbyråerna samarbetar med socialtjänsten i kommunerna om att hjälpa långtidsarbetslösa komma in på arbetsmarknaden. Med i samarbetet finns också Folkpensionsanstalten, FPA, som ansvarar för den ekonomiska grundtryggheten och motsvarar Försäkringskassan i Sverige.

Arbetskraftsbrist

Avsikten är att utvidga den arbetsföra befolkningens andel och få upp sysselsättningsgraden inför den hotande arbetskraftsbristen, men tankarna på ett närmare rehabiliteringssamarbete mellan olika myndigheter föddes redan i början av åttitalet och började få form tio år senare. Men de komplicerade samarbetsformerna krävde för mycket resurser och resultaten var inte tillfredsställande.

Det är för att få en konkret bild av hur verksamheten fungerar nu som vi en morgon

besöker servicecentrum vid Helsingfors arbetskraftsbyrå i stadsdelen Sörnäs. Sjuttion nya "kunder" har anlänt för att få information om vad som väntar dem här. De utgör en blandad grupp, några har problem med spriten, andra med droger.

- En annan grupp är perso-

ner med mentala problem som nödvändigtvis inte blivit diagnostiserade, säger Haahtela.

Den svåra ekonomiska depressionen i början av nittio-talet skördade också många offer, personer som gått utan arbete så länge att deras kompetens föråldrats.

Av:
Carl-Gustav
Lindén/Helsingfors

Hälsokontroll

Undersökningar visar att var tionde arbetssökande behöver ett mångsidigare stöd än bara arbetsrådgivning. Den första och viktigaste åtgärden är att utreda vilken kapacitet dessa personer har att sköta ett jobb på den öppna arbetsmarknaden, en hälsokontroll som involverar såväl hälsovårdare och psykolog som socialarbetare och arbetsrådgivare.

- Vår uppgift är att utreda arbetsförmågan. Även om vi kanske direkt ser att utgångspunkten är dålig så är det oftast ingen som utrett hur svag den är", säger Ilkka Haahtela.

Så länge personen själv är motiverad att börja jobba går processen med utbildning och praktik framåt, men ofta avbryts relationen på grund av alkohol- eller drogproblem. Då är det socialtjänstens sak att ta över. Även om kvaliteten på privatlivet har en avgörande inverkan på arbetsförmågan så gör personalen på servicecentren inte hembesök, där går gränsen.

Helsingfors servicecenter har ungefär tretusen aktiverade klienter och ett hundratal nya kommer till varje månad. Av dessa får ungefär en tredjedel jobb på den öppna arbetsmarknaden. Även om det inte handlar om avancerade arbetsuppgifter utan kanske handräckning i catering-kök eller städjobb så känns det ändå som ett stort framsteg. Enligt specialforskare Vappu Karjalainen vid forsknings- och utvecklingsinstitutet Stakes, som varit med om att ta fram en rapport om hur servicecentren fungerar, har andelen som sysselsätts på den öppna arbetsmarknaden hittills legat på 18-20 procent.

- Redan en ökning med en till tre procentenheter är mycket - det handlar om

många människor som kommit in i arbetslivet.

Hon ser välfärdseffekterna i ett större perspektiv.

- Om en person rehabiliteras och får ordning på sitt liv ser jag det som ett starkt resultat. Hela familjer börjar ju må bättre.

Problemet är att socialpolitiska mål istället beskrivs i sysselsättningspolitiska eller ekonomiska ordalag, vilket gör att välfärdseffekterna inte lyfts fram i den politiska retoriken.

Gemensam modell saknas

Servicecentrens verksamhet kan organiseras relativt fritt av kommunerna och arbetskraftsbyråerna.

- Det finns gemensamma drag, men ingen nationell modell, säger Karjalainen. Istället har personal över hela landet utbytt erfarenheter och idéer vid olika seminarier och studiebesök.

Ilkka Haahtela säger att ett problem är bristen på styrning uppifrån. Servicecentren hamnar på sidan om både socialtjänstens och arbetsförvaltningens normala organisationer. Därför borde strategin bli tydligare.

- Vi måste bygga gemensamma mål, gemensamma arbetsprocesser och en gemensam arbetskultur.

Även om han upplever att verksamheten varit relativt framgångsrik så räcker det inte. Arbetsgivarna måste bli mer flexibla med arbetstagare som har svårt att upprätthålla en konstant arbetskraft. Tidsbundet lönestöd och arbetshandledning i samband med övergångssysselsättning är bra, men det krävs också fler skraddarsydda lösningar. Därtill kommer att många av de personer som gått länge utan jobb

har en sluten personlighet som inte kan paras ihop med arbetslivets krav på sociala färdigheter och team-arbete.

Vappu Karjalainen påpekar att regeringen gått in för att stöda mellanformer av arbetsmarknadsstöd och öppna arbetsplatser. Satsningarna på sociala företag har ännu inte gett något märkbart resultat, men finns på det nya närings- och arbetsministeriets agenda. Utmaningen är att skapa meningsfull sysselsättning för långtidsarbetslösa som har fått rehabilitering och är motiverade att börja arbeta, men som till sin besvikelse inte hittar någon riktig arbetsplats med rimlig lön på den öppna arbetsmarknaden och tvingas leva på socialbidrag igen. Det handlar enligt Karjalainen om hela aktiveringspolitikens trovärdighet.

FAKTA

Det finns nu 39 stycken servicecenter för arbetskraft i Finland. De tar varje år hand om 25 000 långtidsarbetslösa, varav ungefär 60 procent är män.

Av de 220 500 finländare som sökte jobb i juli var 44 400 registrerade som långtidsarbetslösa, d.v.s. de har sökt jobb i mer än ett år, och deras antal minskade kraftigt jämfört med samma tid 2007.